

Korekcja wad postawy

MARIA KUTZNER-KOZIŃSKA

MARIA KUTZNER-KOZIŃSKA

Korekcja wad postawy

WYDAWNICTWA SZKOLNE I PEDAGOGICZNE

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	9
Rozwój postawy w toku ontogenezy	11

Część pierwsza

OGÓLNE PODSTAWY POSTĘPOWANIA KOREKCYJNEGO

I. PODSTAWY ANATOMICZNE	16
Część ogólna	16
Kręgosłup	16
Rola podporowa	16
Rola amortyzacyjna	17
Rola kinetyczna	17
Rola składowych postawy związanych z kręgosłupem	19
Głowa	19
Klatka piersiowa	20
Obręcz barkowa	20
Obręcz miedniczna	20
Stabilizacja postawy	20
Stabilizacja czynna	20
Stabilizacja bierna	21
Część szczegółowa	22
Mięśnie właściwe grzbietu	22
Obręcz barkowa, jej powiązania z klatką piersiową i odcinkiem piersiowym kręgosłupa	23
Obręcz miedniczna jako ogniwo łączące kończyny dolne i odcinek lędźwiowy kręgosłupa	26
Mięśnie brzucha	30
II. PODSTAWY FIZJOLOGICZNE	32
Fizjologiczne mechanizmy zarządzające postawą i równowagą	32
Fizjologiczne podstawy ruchu korekcyjnego	33
Wpływ obciążenia i ruchu na układ kostny i stawowy	33
Wpływ ruchu i obciążenia na układ mięśniowy	34

III. METODY BADANIA I ZASADY OCENY POSTAWY	39
Kryteria oceny postawy	39
Metody badania postawy, klasyfikacje postawy	40
Uproszczone badanie ortopedyczne	44
Określenie stanu ortopedycznego	45
Zasada oględzin	45
Warunki obserwacji	46
Wyposażenie badającego	46
Wymogi stawiane badanemu	46
Oględziny od przodu	46
Oględziny od tyłu	48
Oględziny z boku	50
Badanie zakresu ruchomości w poszczególnych ogniwach ruchomości kręgosłupa	52
Ruchomość całkowita użytkowa	52
Ruchomość całkowita rzeczywista	53
Ruchomość odcinkowa	53
Wykrywanie w stawach przykurczów rzutujących na postawę ciała	53
Inne metody badania postawy	55
Próby siłowej wytrzymałości podstawowych zespołów mięśni antygravitacyjnych	56
Ocena prostowników grzbietu i stawu biodrowego	56
Ocena zginaczy stawu biodrowego i mięśni brzucha	56
Ocena prostowników stawu biodrowego i mięśni grzbietu odcinka lędźwiowego	57
IV. TRÓJTOROWOŚĆ METOD KOREKCJI ODCHYLEŃ	58
Kształtowanie nawyku prawidłowej postawy – reedukacja posturalna	59
Fazy reedukacji posturalnej	59
Uświadomienie defektu i opanowanie korekcji posturalnych za pomocą kontroli wzroku oraz czuciem proprioceptywnym	60
Rola zwiększenia ruchomości stawowej i wzmocnienia mięśni w procesie reedukacji posturalnej	62
Korekcja odchyłeń w sferze morfologicznej	62
Pozycje	63
Pozycje wyjściowe i ćwiczebne	63
Pozycje stabilizujące odcinki sąsiednie w stosunku do ćwiczonego i lokalizujące ćwiczenie w określonym odcinku kręgosłupa	63
Pozycje korekcyjne i hiperkorekcyjne	68
Pozycje odciążające kręgosłup od ucisku osiowego	69
Pozycje izolowane i niskie	71
Ćwiczenia	72
Ćwiczenia ogólnokształtujące	72
Ćwiczenia oddechowe	73
Ćwiczenia rozluźniające	74
Ćwiczenia specjalne	75
Ćwiczenia zwiększające ruchomość odcinkową kręgosłupa	75
Ćwiczenia zwiększające ruchomość w stawach barkowych i biodrowych	77
Ćwiczenia wzmacniające wybiórczo zespoły mięśni osłabionych	77

Ćwiczenia mięśni grzbietu i obręczy barkowej	79
Dobór rodzaju pracy w zależności od rodzaju wady (79), Dobór ćwiczeń w zależności od ustalenia przyczepów mięśni (80), Dozowanie intensywności ćwiczeń (80), Mięśnie grzbietu a oddychanie i krążenie (80), Mięśnie grzbietu a statodynamika ciała (80)	
Ćwiczenia mięśni brzucha	81
Dobór rodzaju pracy w zależności od rodzaju wady (81), Dobór ćwiczeń w zależności od ustalenia przyczepów mięśni (82), Ruch nóg w stosunku do ustalonego tułowia (82), Ruch tułowia w stosunku do ustalonych nóg (84)	
Ćwiczenia mięśni skośnych i mięśnia poprzecznego brzucha	85
Mięśnie brzucha a oddychanie	88
Mięśnie brzucha a krążenie	89
Mięśnie brzucha a statodynamika ciała	89
Wyrównywanie ujemnych wpływów środowiska zewnętrznego	90
Elementy 24-godzinnego systemu przeciwdziałania wadom postawy	91
Sen	91
Rozruch poranny	91
Dojście do szkoły	91
Praca w szkole	92
Ćwiczenia śródlekcyjne	92
Lekcje wf w szkole	92
Zajęcia pozaszkolne	93
Odrabianie lekcji	94
Odżywianie	95

Część druga

CHARAKTERYSTYKA WAD POSTAWY ORAZ POSTĘPOWANIE KOREKCYJNE W POSZCZEGÓLNYCH RODZAJACH WAD 97

1. WADY POSTAWY W PŁASZCZYŹNIE PRZEDNIO-TYLNEJ (charakterystyka kliniczna, gimnastyka korekcyjna) 98

Plecy okrągłe	98
Etiologia	98
Lokalizacja zmian	99
Stopień zaawansowania zmian	99
Hiperkifoza piersiowa	100
Krzywizny kręgosłupa	100
Układ mięśniowo-więzadłowy	100
Klatka piersiowa	101
Ćwiczenia korekcyjne	101
Dobór ćwiczeń i pozycji wyjściowych	102
Ćwiczenia reedukacji posturalnej	102
Ćwiczenia rozciągające mięśnie piersiowe	103
Ćwiczenia wzmacniające mięśnie grzbietu i obręczy barkowej	107
Zróżnicowanie postępowania korekcyjnego w zależności od rozległości, lokalizacji i ukształtowania kifozy	114
Kifoza wysoka z wychyleniem szyi ku przodowi	114
Kifoza niska	115
Wydłużenie kifozy na odcinek lędźwiowy górnego	116
Kifoza totalna	116

Zróżnicowanie postępowania korekcyjnego w zależności od stopnia ruchomości kręgosłupa w odcinku dotkniętym wadą	120
Kifoza patologiczna wrodzona	124
– kostno-pochodna	124
– konstytucjonalna	125
Kifoza patologiczna nabyta	125
– pourazowa	125
– krzywicza	125
– gruźlicza	126
Kifoza młodzieńcza (choroba Scheuermanna)	126
Plecy wklęsłe	127
Etiologia	128
Lokalizacja zmian	129
Stopień zaawansowania zmian	129
Hiperlordoza lędźwiowa	130
Krzywizny kręgosłupa	130
Miednica i staw biodrowy. Ich stabilizatory	130
Ćwiczenia korekcyjne	131
Dobór ćwiczeń i pozycji wyjściowych	131
Ćwiczenia reedukacji posturalnej	133
Ćwiczenia rozciągające zespół mięśni nadmiernie napiętych	136
Ćwiczenia wzmacniające mięśnie osłabione	138
Ćwiczenie wzmacniające odcinek piersiowo-lędźwiowy	149
Zróżnicowanie postępowania korekcyjnego w zależności od etiopatogenezy rozległości, lokalizacji i ukształtowania lordozy	149
Lordoza lędźwiowa bez zwiększonego przodopochylenia miednicy	150
Lordoza niska, krótka	151
Lordoza długa, rozległa	151
Zróżnicowanie postępowania korekcyjnego w zależności od stopnia ruchomości kręgosłupa lędźwiowego i stawu biodrowego	152
Usztywnienie stawu biodrowego	152
Nadmierna ruchomość hiperlordozy lędźwiowej	152
Usztywnienie lordozy lędźwiowej	152
Lordoza patologiczna wrodzona i nabyta	153
Plecy wklęsło-okrągłe	154
Plecy płaskie	155
II. BOCZNE SKRZYWIENIE KRĘGOSŁUPA (skoliozy)	157
Rodzaje skolioz	157
Badanie skolioz	161
Leczenie skolioz	166
Gimnastyka korekcyjna	167
Gorsety korekcyjne	168
Leczenie operacyjne	170
III. WADY KOŃCZYN DOLNYCH	171
Budowa i czynność kończyn dolnych ze szczególnym uwzględnieniem stopy	171
Morfologiczne odchylenia rozwojowe w budowie kończyny dolnej i stopy	172

Metody badania stopy	177
Rodzaje zniekształceń kończyn dolnych, ich charakterystyka	181
Stopa płaska statyczna	181
Stopa płaska podłużnie	181
Stopa płaska niewydolna	182
Stopa płaska wiotka	182
Stopa płaska przykurczona	183
Stopa płaska zeszywniała	183
Stopa płaska poprzecznie	183
Postępowanie korekcyjne i lecznicze	184
Obuwie dla stóp prawidłowo ukształtowanych	185
Obuwie specjalne	187
Wkładki ortopedyczne	187
Ćwiczenia wysklepiające ustawienie stopy	190
Ćwiczenie korygujące ustawienie stopy	190
Zasady doboru ćwiczeń	194
Ćwiczenia rozciągające mięśnie przykurczone	194
Ćwiczenia wzmacniające mięśnie krótkie stopy i zginacze palców	196
Ćwiczenia wzmacniające mięśnie długie	200
Nauka poprawnego chodu i ćwiczenia w marszu	203
Przeciwwskazania i zlecenia	207
Kształtowanie stopy na lekcjach wf w szkole	208
Stopa płaska a ćwiczenia fizyczne i sport	209
Stopa wydrążona	210
Kolano koślawe	211
Kolano szpotawe	215

IV. ORGANIZACJA POSTĘPOWANIA KOREKCYJNEGO W ZESPOŁACH SPECJALNYCH 217

Formy organizacji i metody prowadzenia zajęć	220
Zajęcia indywidualne w domu	222
Pływanie i ćwiczenia w wodzie	223
Letnie kolonie zdrowotne o profilu ortopedycznym	224
Okres przygotowawczy w organizacji kolonii	224
Wybór kandydatów na kolonie, kwalifikacja	225
Obiekt kolonijny i wyposażenie	227
Wyposażenie i sprzęt	227
Organizacja i metodyka pracy kadry instruktorskiej	229
Instruktor wiodący – organizacja pracy i jej dokumentacja	230
Instruktor	232
Uwagi na temat organizacji i metodyki poszczególnych rodzajów zajęć	233
Gry, zabawy i atletyka terenowa	236

SŁOWNICZEK PODSTAWOWYCH TERMINÓW FACHOWYCH 243

BIBLIOGRAFIA 246